

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№4 (2)

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic Resource Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afurovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umiddjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

BYUDJET SUBYEKTLARI ISHTIROKINI QISQARTIRISH ASOSIDA KREDIT RISKINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	16
PhD. Mahmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODEL: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL.....	25
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz Maxmudovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL OQIMLARI AUDITINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI.....	30
Atamurodov Saidmurad Yaxyoyevich, Sindarova Aziza Musurmon qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	42
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	50
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
IQTISODIY O'SISH SIFATI VA UNI KO'RSATKICHLARINING KONSEPTUAL ASOSLARI.....	55
Axmedov Xasanjon Muxamadovich	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI.....	60
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	65
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
DAVLAT SEKTORIDA ICHKI AUDIT FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	70
Xamidova Zarifa Urol qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	74
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
XIZMATLAR SEKTORI RIVOJLANISHINING KAMBAG'ALLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASI VA KO'RSATKICHLAR TIZIMI.....	77
Dawletmuratov Adilbay Mirzaboyevich	
BIZNES JARAYONLARINI MONITORING QILISH TIZIMINING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	84
Dadajonova Madina Ravshan qizi	
ISTE'MOL NARXLARI INDEKSINI MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	89
Ismailova Shaxnoza Uktamovna	
MINTAQA IQTISODIYOTI TARMOQLARINI KLASTERLASHTIRISH SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING EMPIRIK MODEL: STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL.....	94
Ollokulova Feruza Mansurovna, Abdurahmonov Abdulaziz	
ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KORXONALAR RENTABELLIGIGA TA'SIRI.....	100
Hayitov Jamshid Xolboyevich	
IMPROVING THE EFFICIENCY OF BANKS' GREEN FINANCING IN UZBEKISTAN AND KAZAKHSTAN.....	105
Maxmudov Rahimjon	
MAHALLIY BUDJETLAR MUSTAQILLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA YANADA OSHIRISH.....	109
Abduraxmonova Gulmira	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MOLIVAVIY HISOBOTLARNI SHAKLLANTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR.....	114
Teshabayev Dilmurod Boxodir o'g'li	

FARG 'ONA VILOYATINING INNOVATSION RIVOJLANISHI.....	120
Tuychieva Odina Nabiyevena	
INDICATORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE "GREEN" ECONOMY.....	131
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
KREDITLASH MEXANIZMINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA UNING TARIXIY RIVOJLANISH BOSQICH LARI.....	140
Ortiqov Husan Usmonaliyevich	
KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAJRIBASI VA UNING QIYOSIY TAHLILI.....	144
Shakirova Gulbaxor Sharipdjanovna	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	149
Xasanov Sardor Xazratkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ DAVLATLAR TAJRIBASI.....	156
Odinayev Ravzatullo Asatulloevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	161
Karimov Alibek Valievich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA FRANCHAYZING TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA PLATFORMA MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	167
Xodjaye Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam o'g'li	
"O'ZBEKISTON GTL" MAHSULOTLARINING FIZIK-KIMYOVIY XOSSALARI VA ULARNI KOMPOUDIRLASH ASOSIDA EKOLOGIK TOZA YOQILG'ILAR OLIISH ISTIQBOLLARI.....	173
Ro'ziyev Aliakbar, Hayitov Ruslan, Mavlonov Shohrux	
HUDUDIY MEHNAT BANDLIGINI TA'MINLASHDA AVTOSERVIS KORXONALARINING ROLI.....	179
Marqayev Xurshid Aliqulovich	
ASOSIY VOSITALAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	183
Zaripova Sayohat Zafarovna	
XIZMATLAR SOHASINI BOSHQARISHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR: AGROTURIZM VA RAQAMLI XIZMATLAR ASOSIDA TAHLIL (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA).....	188
Oktamjonova Gulira'no Ikromjon qizi	
BUXORO VILOYATI UY XO'JALIKLARI HAYOT SIFATI VA IJTIMOIIY-IQTISODIY AHVOLI: SO'ROVNOMA NATIJALARI TAHLILI.....	192
Nizomov Asliddin, Musulmonova Shahlo, Izzatullayeva Ma'mura	
DIRECTIONS FOR TOURISM DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN BASED ON DIGITAL TECHNOLOGIES..	199
Mirzaev Kulmamat Djanzakovich	
QORA METALLURGIYA SANOATI VA ULARNING ISHLATILISHI.....	203
Sarimsakov Alisher Ubaydullaevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI BANDLIGINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	209
Yusupov Farhod Adamboyevich	
TASVIRLARDAN YO'L BELGILARINI TANIB OLIISH ALGORITMLARI VA DASTURIY VOSITASINI ISHLAB CHIQISH.....	214
Toyirov Akbar Xasanovich, Yuldoshov Abdurahmon Baxtiyorovich	
OLIIY TA'LIMNI MOLIVALASHTIRISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBASI: SINGAPUR MISOLIDA.....	218
Kurbanov Baxodir Negmatullayevich	

MA'LUMOTLARGA ASOSLANGAN TURIZM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI.....	222
Ashurova Shaxnoza Almasovna	
DAVLAT XARIDLARI BO'YICHA BYUDJET MABLAG'LARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI ICHKI AUDITNING ANALITIK KO'RSATKICHLARI ASOSIDA BAHOLASH.....	226
Meliboyev Askar Eshmuratovich	
ГЛИНИСТЫЕ СЛАНЦЫ ЦЕНТРАЛЬНОГО И ЮЖНОГО УЗБЕКИСТАНА КАК СЫРЬЕВАЯ СМЕСЬ ДЛЯ ПРОИЗВОДСТВА ПОРТЛАНДЦЕМЕНТА.....	231
Карабаев А.М., Абдуллаева Д.Ф., Абдуллаев У.Х. Андакулова Н.Н.	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА НА ПРОМЫШЛЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ.....	237
Садиков Жахонгир Носирджанович, Даулетмуратова Дилбар Калмуқанмед кизи	
РАЗРАБОТКА МЕХАТРОННОГО МОДУЛЯ ДЛЯ ВЫРАВНИВАНИЯ ПОВЕРХНОСТИ МЕТАЛЛА ПОСЛЕ ЗАЛИВКИ.....	243
Мирджуроев Сарвар Алишер угли	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING TA'SIRI ..	246
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
AGROKLASTERLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING EKONOMETRIK MODELLARI	250
O'rinboev Ulug'bek Otabekovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПОРИСТОЙ СТРУКТУРЫ И ВЛАГОПОГЛОЩАЮЩИХ СВОЙСТВ КОМПОЗИТНОГО ВЯЖУЩЕГО	259
Тургунбаев Уринбек, Шарипова Дилафруз, Худойбердиев Жамшид	
ИССЛЕДОВАНИЕ НАПРЯЖЕННО-ДЕФОРМИРОВАННОГО СОСТОЯНИЯ ЯЧЕЙКИ СВЕТОПРОЗРАЧНОГО ОГРАЖДЕНИЯ ПРИ ВОЗДЕЙСТВИИ ЛОКАЛЬНОЙ СЕЙСМИЧЕСКОЙ НАГРУЗКИ.....	265
Давронов Олимбек, Туляганов Азиз	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARNING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	271
Mamasoliyev G'ayratbek Maxamadyusupovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTNING TURIZMDA MOHIYATI VA AHAMIYATI.....	276
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna	
MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARINING BIZNES JARAYONLARINI TAHLIL QILISH VA BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI (BPM, LEAN VA SIX SIGMA YONDASHUVLARI MISOLIDA) ..	279
Azimova Maxfuza Rashidovna	
QURILISH SANOATI KORXONALARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ULARNI EKOLOGIK BOSHQARISH TAMOIYILLARI	284
Xolov Xamza Tojiddinovich	
O'ZBEKISTONDA AHOLINI QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BILAN TA'MINLASHNING IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: EKONOMETRIK TAHLIL VA PROGNOZLASH	292
Matjonov Bekjon Ravshonbekovich, Ibragimova Nodira Kadamovna	
A THEORETICAL MODEL LINKING GENDER EQUALITY AND MANAGEMENT EFFICIENCY.....	297
Ochilova Intizor Sadikovna	
QIMMATLI QOG'OZLAR PORTFELIDAN KUTILAYOTGAN DAROMADGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODEL ORQALI BAHOLASH.....	303
Sindarov Fazliddin Kaxramonovich	
MAMLAKAT KIMYO SANOATIDAGI KORXONALAR FAOLIYATIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH JARAYONI VA ULARNING TAHLILI.....	312
Odilova Malika Abdushukur qizi	

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI ISHLAB CHIQRISH SANOATIGA JORIY ETISH	317
Abdivoyitova Sarvinoz Abduxayit qizi, Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV HISOB TIZIMINI TASHKIL ETISHNING NAZARIY VA AMALIY JIHATLARI	321
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLIGINI OSHIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI.....	326
Dagarov Bekzod Muzaffar o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA TENDENSIYALARI.....	332
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich	
USING ENGINEERING MODELS TO MEASURE SME RISKS IN UZBEKISTAN.....	340
Djumabayeva Dilobar Asatillayevna	
BANK FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ASOSIY MASALALARI.....	347
Yusufov Javohirtshoh Ozod o'g'li, Xolmirzayev Elbek Baxtiyorovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR JARAYONIDA TALABALARNING IJODKORLIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	353
Meyliyeva Shoxista Rustamovna	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	358
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA ELEKTR YORITISH MAHSULOTLARI BOZORINI INNOVATSION LOKALIZATSIYA ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: DINAMIKA, TAHLIL VA PROGNOZ	363
Jurayev Murotjon Sotivoldiyevich	
HUUDUDLAR RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH VA REYTINGLASH.....	371
Kosimov Bobir Abdigafarovich	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLUATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	376
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ОСНОВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ЛОГИСТИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	383
Мурадов Алишер Курбанбаевич	
ФОРМИРОВАНИЕ БИЗНЕС-ПАРАДИГМЫ АГРОТУРИЗМА КАК УСЛОВИЕ ДОСТИЖЕНИЯ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	390
Усманова Диляфруз Каршиевна	
WAYS TO IMPROVE THE REGIONAL STRUCTURE OF THE INDUSTRY OF NAVAI REGION	396
Uralov Eliboy Omonovich	
JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULK SOLIG'INI TAKOMILLASHTIRISHDA SAMARALI XORIJIY TAJRIBA	400
Safarova Shahzoda	
НАЛОГОВОЕ СТИМУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА.....	405
Рафиева Зарина Хусановна	
INDUSTRY 4.0 SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISHNING ILMIY-AMALIY MASALALARI.....	410
Djuraeva Guzal Shavkatovna	

SUG'URTA TASHKILOTLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR.....	414
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
TIJORAT BANKLARIDA AKTIVLAR SIFATINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	418
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich	
ВЗАИМОСВЯЗЬ УРОВНЯ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СЛОВАРЯ И ЛИДЕРСКИХ КАЧЕСТВ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	425
Рихсибоева Нигора Низомиддин кизи, Тоймухамедова Дилобар Хуснитдиновна	
TURIZM KORXONALARIDA INTEGRATSIYALASHGAN MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI.....	434
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon o'g'li	
KAM SUV TALABCHAN SEMENT OLISH UCHUN RATSIONAL TARKIBNI TADQIQ QILISH.....	440
X.V. Yusupov, Babayev Sultonbek Sunnat o'g'li	
ENHANCING THE EFFICIENCY OF ISLAMIC FINANCING MECHANISMS IN EMERGING ECONOMIES: EVIDENCE FROM MURABAHA-BASED INSTRUMENTS AND PUBLIC-PRIVATE INVESTMENT MODELS.....	445
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISH OMILLARI.....	453
Ibragimov Husen Ismailovich	
STUDIES ON OBTAINING AZOSUPERPHOSPHATE BY TREATING HIGH-CARBONATE, LOW-GRADE CENTRAL KYZYLKUM PHOSPHORITES WITH VARIOUS DOSAGES OF AMMONIUM SULFATE AND SULFURIC ACID.....	457
Saidov Hakimboy O'rinboyevich	
HUDUDIY SANOAT ISHLAB CHIQARISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH OMILLARI.....	463
Avliyaqulov Xudoyberdi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
NAVOIY VILOYATI SANOATI RIVOJLANISHINI BANDLIK VA INVESTITSIYA OQIMLARI ASOSIDA MODELLASHTIRISH.....	466
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
TURIZM KORXONALARIDA INTEGRATSIYALASHGAN MARKETING KOMMUNIKATSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI.....	474
Sobirjonov Asrorbek Sobitjon o'g'li	
YER VA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING IQTISODIY MEKANIZMLARI VA INTEGRAL KO'RSATKICHLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	480
Rustamov Umidjon Xayitboyevich	
AGROKLASTERLAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING EKONOMETRIK MODELLARI.....	485
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich	
TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMLARIDA XARAJATLARNI KAMAYTIRISH VA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING ZAMONAVIY YO'LLARI.....	494
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li, Saydullayeva Dilnoza Komil qizi	
BENTONIT YORDAMIDA ISHLATILGAN TURBINA MOYLARINI TOZALASH ASOSIDA BAZAVIY MOY OLISH IMKONIYATLARI.....	502
Salomatov Behruz To'ymurodovich, Panoyev Nodir Shavkatovich, Safarov Jasur Alijon o'g'li	
INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARIDA QAROR QABUL QILISH VA KOMMUNIKATSIYA SAMARADORLIGI.....	506
Sotvoldiyeva Xurliqo G'ayratjon qizi	

CHEMICAL-MINERALOGICAL CHARACTERIZATION AND DRY BENEFICIATION TECHNOLOGY OF FELDSPAR FROM THE SULTAN UVAYS DEPOSIT	512
Buranova Dinara Baxtiyarovna	
TRANSPORT LOGISTIKASIDA AVTOMOBIL TRANSPORTI ORQALI YUK TASHISH JARAYONIDAGI TAVAKKALCHILIKLARNI SUG'URTALASHNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	520
Jabborov Islom Xusan o'g'li	
MAGNIT O'ZAGI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORLARDA MEXANIK ZO'RIQISH VA ISROFLARNI KAMAYTIRISH HAMDA TEXNIK-IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH MAQSADIDA ELLIPS KESIMNING OPTIMAL PARAMETRLARINI TANLASH.....	524
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ОТ ДЕКЛАРАЦИЙ К ДЕЙСТВИЮ: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ БАРЬЕРЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЦЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	531
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
ISSIQLIK ELEKTR STANSIYALARI ISHINI SUN'IY INTELLEKT ORQALI BASHORAT QILISH VA YAXSHILASH.....	536
Axmadjonov Ixtiyorjon Rovshanjon o'g'li, Umurzakova Dilnoza Maxamadjanovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI QAYTARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH: RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA O'ZBEKISTON UCHUN RISKKA ASOSLANGAN MODEL	542
Tuxliyev Bozor Karimovich, Dusiyarov Sherzod Xolmuratovich	
O'ZBEKISTONDA AGROFOTOVOLTAIKA: ILMIY-AMALIY RIVOJLANISH, PILOT LOYIHALAR VALIDATSIYASI VA ME'YORIY-HUQUQIY ISTIQBOLLAR	552
Shog'o'chqorov Sanjar Qodir o'g'li	
MINTAQAVIY INFRATUZILMANING IJTIMOYIY TABAQALASHUVGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI	563
Babjanova Dilfuza Abdurasulovna	
SANOAT KORXONALARIDA KLASTERLASHUV JARAYONLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING AHAMIYATI	568
Xusanova Malohat Mingnorovna	
ПРИМЕНЕНИЕ АЛГОРИТМИЧЕСКОГО ПОДХОДА В ФИНАНСОВОМ УЧЁТЕ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАТРАТ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ НЕФТЕГАЗОПЕРЕРАБОТКИ.....	574
Икрамова Хилола Ровшан кизи	
SANOAT KORXONALARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINI SHAKLLANTIRISH.....	583
Nurova Farog'at Salohiddin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA XARAJATLAR SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA AUTSORSING VA AUTSTAFFINGDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI	590
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	
TIJORAT BANKLARIDA YASHIL DEPOZITLAR VA YASHIL KREDITLAR HAJMINI OSHIRISH YO'LLARI .	596
Berdiyev Akram O'ktamovich	
AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI	601
Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi	
DAVLATNING IJTIMOYIY SOHA MUASSASALARI MOLIYAVIY RESURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH	608
Hasanov To'liqin Axmatovich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH MARKAZLARINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	616
Urazov Sadulla Shodiyevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI SAVDOSINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI.....	621
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ORQALI INDIVIDUAL SPORTCHILARNI TAYYORLASH TIZIMI BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	625
Junaydullaev Mels Asliddin o'g'li	
ECONOMIC SOLUTIONS OF THE COLLECTOR SYSTEM FOR THE EFFECTIVE USE OF THE UNDERGROUND ENVIRONMENT IN URBAN PLANNING.....	630
Usmonov Quvvat Turdievich, Orazbayeva Nazokat Maksetovna, Usmonova Madina Quvvat qizi	
SUN'YI INTELLEKT VA MASHINALI O'RGANISH TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINI HUDUDLAR VA TARMOQLAR KESIMIDA TAHLIL QILISH.....	635
Muxamadjonova Durdona Adashboy qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDA SOLIQLARNING ROLI	642
P.SH. Usmonov	
ASINXRON MOTORLARDAGI TASHQI SOCHILMA MAGNIT MAYDONINI O'LCHASH ORQALI DIAGNOSTIKA QILISH.....	646
Pirmatov Nurali, Bekishev Allabergen, Kurbonov Najmiddin, Jalilov Akobir	
ОСОБЕННОСТИ ТРАНСПОРТНЫХ УСЛУГ И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АНАЛИЗ САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ	652
X.B. Убайдуллаев	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	659
Rapikov Toxirjon Yuldashbayevich	
"QUYUV MEKANIKA ZAVODI" AJDA ASOSIY VOSITALARNING BUXGALTERIYA HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	664
Suyunova Zuxra Bahodir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MILLIY TO'LOV TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	670
Amonov Alisher Rajab o'g'li	
VALYUTA BOZORI KUTILMALARI VA ISHONCH OMILINING MILLIY VALYUTA BARQARORLIGIDAGI ROLI: KUTISHLAR NAZARIYASI ASOSIDA TAHLIL.....	675
G'afurov Olimjon G'olib o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK AMALIYOTIDA ISLOM MOLIYASI QOIDALARIGA AMAL QILUVCHI BANKLAR FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH.....	679
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
ИСКОННЫЕ СЛОВА, ЗАИМСТВОВАНИЯ И КАЛЬКИРОВАНИЕ В ГЕНДЕРНОЙ ЛЕКСИКЕ РУССКОГО ЯЗЫКА: ДИАХРОНИЧЕСКИЙ И СИНХРОНИЧЕСКИЙ АСПЕКТЫ	687
Худойкулова Феруза Меликуловна	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY SAMARADORLIK TUSHUNCHASI VA UNI BAHOLASH MEZONLARI.....	693
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	

JISMONIY SHAXSLARNI SOLIQQA TORTISHDA XALQARO FISKAL RAG‘BATLANTIRISH TAJRIBASI VA UNING O‘ZBEKISTONDA QO‘LLANILISHI: IJTIMOIIY-EKOLOGIK YONDASHUV	700
Saidrasulov Ibrohim Ixtiyor o‘g‘li	
XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA ICHKI AUDITNI TRANSFORMATSIYA QILISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI	705
Maxmudova Sharifa Elmurodovna	
DEVELOPMENT OF E-LEARNING AND EDUCATIONAL PLATFORMS IN UZBEKISTAN	713
Akhrorova Munavvar, Elshodbek Musayev, Fazilat Kamalova, Rahmatjon Erkaboyev, Sabrina Ziyakulova	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA MAJBURIYATLARNING IQTISODIY MOHIYATI, TASNIFI VA O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	721
Amirov Askar Aktamovich	
SUG‘URTA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY JIHALARI	725
Mamadjanov Shuhrat Jalolidinovich	
BUDJETLARARO MUNOSABATLAR ORQALI HUDUDLAR O‘RTASIDAGI MOLIIAVIY NOMUTANOSIBLIKNI BARTARAF ETISHNING NAZARIY JIHALARI	730
Alimqulov Hikmatulla Baxrom o‘g‘li	
SURXONDARYO VILOYATI SHEROBOD TUMANI TUPROQLARINING XOSSALARI VA ULARNING SIFAT KO‘RSATKICHLARI	735
Botirov Behzod Bahodir o‘g‘li	
DAVLAT MOLIIASINI BOSHQARISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMLARINING FISKAL SAMARADORLIKKA TA‘SIRI	740
Berdibekov Adhamjon Ilhomjon o‘g‘li	
O‘ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING O‘ZGARISH TENDENSIYALARI	745
Ashirov Jasur Dilshod o‘g‘li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGI VA ULARNI BAHOLASH	750
Avazbek Jo‘rayev	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON TIJORATNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI VA TRANSFORMATSION OMILLARI	757
Aripov Ulug‘bek Bahodirovich	
MEHNAT HAQI FONDINING SHAKLLANISHIGA TA‘SIR ETUVCHI OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASH.....	763
Nomozov Ilhomjon Ziyodullo o‘g‘li	
NOMODDIY AKTIVLAR YARATISHGA QARATILGAN TADQIQOT XARAJATLARI SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIIY JIHALARI	766
Ishanqulov Izzatilla Nurillayevich,	
QURILISH KORXONALARIDA MOLIIAVIY RESURLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULLARI.....	770
Toshimov Azizbek Hakimovich,	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TOMONIDAN INVESTITSIIYA LOYIHALARINI REJALASHTIRISH.....	773
Qurbonov Nuriddin Ro‘ziqulovich	
PAXTA XOM ASHYOSINI CHUQUR QAYTA ISHLASH ORQALI QO‘SHIMCHA QIYMAT YARATISH.....	780
Abdullayev Hamidulla Abdug‘ani o‘g‘li, Sayitbayev Shermirza Datkamirzayevich	
O‘ZBEKISTONDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI	785
Xushvoqov Azizbek Sirojiddinovich	

O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	792
Mamatkulova Nadira Makkamovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALIGA INVESTITSIYALAR: O'ZBEKISTON TAJRIBASI	800
Zaripov Xurshid Zakir o'g'li, Masharipova Xosiyat Matrasulovna, Yakubova Yulduz Raimovna	
QUYOSH PANELLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI VA ULARNING ENERGETIKA TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI	806
Ergash Bobobekov	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	813
Abduraxmonov Valijon G'ofurovich, Yusupova Dilnigir A'zamjon qizi	
MINTAQA SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	817
Astanayev Kulmaxammat Sanayevich	
TIKUVCHILIKDA AVTOMATLASHTIRISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	823
Ergasheva Rashida Abdug'aniyevna	
SME INTERNATIONALIZATION IN EMERGING ECONOMIES: DIGITALIZATION, ADAPTIVE CAPABILITIES, AND IMPLICATIONS FOR FEMALE ENTREPRENEURSHIP	827
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi	
QAYTA ISHLASH SANOATI IQTISODIY SALOHIYATINI STATISTIK O'RGANISH YO'NALISHLARINI DASTLABKI KO'RIB CHIQUISH OMILLARINI TAHLIL ETISH	832
Rahimov Abdihakim Muxammadiyevich	
HUDUDIY IQTISODIY SALOHIYATNI BAHOLASH ORQALI ELEKTRON TIJORAT TIZIMINI INNOVATSION TAKOMILLASHTIRISH.....	836
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
IQTISODIYOT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA FISKAL INSTRUMENTLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING AMALIY JIHATLARI	840
Mardonov Kamoliddin Karamiddinovich	
CHORVACHILIK TARMOG'INI SAMARADORLIGINI BAHOLASHDA STATISTIK TAHLILNING IQTISODIY AHAMIYATI	846
Husenov Adham Aktamovich	
PAXTA VA G'ALLA MAYDONLARIDA SUV SARFI, HOSILDORLIK, ISHLAB CHIQUVCHI XARAJATLARI VA SOF DAROMAD KO'RSATKICHLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	850
Turgunbayev Utkir Begimovich	
XUSUSIY TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASINI MUSTAHKAMLASH BILAN BOG'LIQ MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI.....	854
Ibragimov Xamidbek Jumaniyazovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY KORXONALAR BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMLARI	858
Toxirova Nigora Zokirjon qizi	
HUDUDLARDA XIZMATLAR SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISHINI BAHOLASH USULLARI VA XORIJIY TAJRIBASI	865
Abdikayumov Bekzod Turdiniyozovich	
RAQAMLI DAVRDA OILAVIY TURIZM: XIZMATLARNI ONLAYN PLATFORMALARDA (BOOKING, AIRBNB) MUVAFFAQIYATLI SOTISH	870
Ozoda Pardayeva	
O'ZBEKISTONDA QURILISH SOHASIDA AUDITORLIK FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH VA SOHAGA XOS METODIKALARNI JORIY ETISH MASALALARI	877
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li	

SUV TA'MINOTI TIZIMLARIDA AKTIVLAR HAYOT SIKLINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI.....	882
Suleymanov Farrux Raximjon o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI KOMPLEKS BAHOLASH VA UNI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	887
Shixiyev Raxim Muhammedovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQ HISOBOTINI AVTOMATIK SHAKLLANTIRISHNING SUVDAN SAMARALI FOYDALANISHGA TA'SIRINING EKONOMETRIK TAHLILI	893
Sodiq Boymurotov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ТУРИСТСКОГО РЕГИОНА: ИНТЕГРИРОВАННАЯ ТРЁХУРОВНЕВАЯ МОДЕЛЬ.....	900
Б. Б. Собиров	
MO LIYAVIY HISOBOT AUDITINING YAKUNIY BOSQICHINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	909
Meliyev Isroil Ismoilovich	
TAQSIMLANGAN WEB-TIZIMLARDA MIKROFRONTEND ARXITEKTURASINING HISOBLASH MURAKKABLIGI VA MA'LUMOT ALMASHINUVI TAHLILI	917
Jo'rayev Sherali Umarjonovich	
FISKAL VA MONETAR SIYOSATNI MUVOFIQLASHTIRISH ORQALI INFLYATSION XATARLARNI KAMAYTIRISH	924
Narkuziyev Anvar Rustamovich	

FISKAL VA MONETAR SIYOSATNI MUVOFIQLASHTIRISH ORQALI INFLYATSION XATARLARNI KAMAYTIRISH

Narkuziyev Anvar Rustamovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil tadqiqotchisi,

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrasida dotsenti

E-mail: anvar.norquziyev824@gmail.com

ORCID: 0009-0008-4211-8548

Annotatsiya. Mazkur maqolada fiskal va monetar siyosatni o'zaro muvofiqlashtirish orqali inflyatsion xatarlarni kamaytirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda fiskal siyosatning davlat byudjeti, soliq tizimi va davlat xarajatlari orqali iqtisodiyotga ta'siri, monetar siyosatning esa pul massasi, foiz stavkalari va kreditlash jarayonlari orqali inflyatsiyani tartibga solish mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, ushbu ikki siyosat yo'nalishining uyg'unligi narxlar barqarorligini ta'minlash, makroiqtisodiy muvozanatni saqlash hamda inflyatsion kutilmalarni pasaytirishdagi ahamiyati ilmiy manbalar va amaliy tajribalar asosida baholangan.

Kalit so'zlar: davlat qarzi, inflyatsiya, fiskal siyosat, monetar siyosat, fiskal dominanta, qarz barqarorligi, makroiqtisodiy barqarorlik, xalqaro tajriba.

Abstract. This article analyzes the theoretical and practical aspects of reducing inflationary risks through the mutual coordination of fiscal and monetary policy. The study covered fiscal policy's impact on the economy through the state budget, tax system, and government spending, and monetary policy's mechanisms to regulate inflation through money supply, interest rates, and lending processes. Also, the importance of the harmony of these two policy directions in ensuring price stability, maintaining macroeconomic balance and lowering inflationary expectations has been assessed on the basis of scientific sources and practical experiments.

Keywords: public debt, inflation, fiscal policy, monetary policy, fiscal dominant, debt stability, macroeconomic stability, international experience.

Аннотация. В данной статье проанализированы теоретические и практические аспекты снижения инфляционных рисков путём согласования фискальной и монетарной политики. В исследовании рассматривается влияние фискальной политики на экономику через государственный бюджет, налоговую систему и государственные расходы, в то время как механизмы монетарной политики регулируют инфляцию через денежную массу, процентные ставки и процессы кредитования. Кроме того, сочетание этих двух направлений политики было оценено на основе научных источников и практического опыта, его важность в обеспечении стабильности цен, поддержании макроэкономического равновесия и снижении инфляционных ожиданий.

Ключевые слова: государственный долг, инфляция, фискальная политика, монетарная политика, фискальная доминанта, долговая стабильность, макроэкономическая стабильность, международный опыт.

KIRISH

O'zbekistonda inflyatsion targetlash rejimiga to'liq o'tish sharoitida fiskal dominantlik xavfini kamaytirish va byudjet intizomini kuchaytirish zarurati mavjud deb hisoblaymiz. Bu esa uzoq muddatli makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda institutsional hamkorlikni yangi bosqichga ko'tarishga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligi fiskal va monetar siyosat o'rtasidagi bog'liqlikni institutsional va normativ darajada mustahkamlagan. Inflyatsion xatarlarni jilovlash maqsadida ushbu ikki sohaning muvofiqligi quyidagi qonuniy asoslar orqali amalga oshiriladi:

1-huquqiy asos: O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 11-noyabrdagi O'RB-582-son "O'zbekiston Respublikasining Markaziy banki to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish haqida"gi Qonuni. Unga ko'ra, Markaziy bankning (MB) asosiy maqsadi narxlar barqarorligini ta'minlashdir. Markaziy bank inflyatsion targetlash rejimi doirasida 5 foizlik doimiy maqsadli ko'rsatkichni (target) belgilagan.

Muvofiqlashtirish mexanizmi qanday? Markaziy bank har yili "Pul-kredit siyosatining asosiy yo'nalishlari"ni ishlab chiqadi. Ushbu hujjatda hukumatning fiskal prognozlarini inobatga olinadi va makroiqtisodiy rivojlanishning

asosiy ssenariylari belgilanadi.

2-huquqiy asos: O'zbekiston Respublikasining Budget kodeksi [2] va yillik "Davlat budjeti to'g'risida"gi qonunlar [3; 4]. Ularga ko'ra, fiskal qoidalar: inflyatsiyaga bosimni kamaytirish uchun qonunchilikda byudjet defitsiti darajasiga cheklovlar qo'yilgan. Xususan, 2024-yilda defitsitni 4 foizgacha, 2025–2027-yillarda esa YalMga nisbatan 3 foizdan oshirmaslik qat'iy maqsad qilib olingan.

Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan 2025–2027-yillar uchun ishlab chiqilgan Fiskal strategiya xarajatlarni konsolidatsiyalash (qisqartirish) orqali monetar siyosatga "ko'maklashishni" ko'zda tutadi.

3-huquqiy asos institutsional hamkorlik mexanizmlari bilan bog'liq bo'lib, Vazirlar Mahkamasi va Markaziy bank o'rtasidagi hamkorlikni nazarda tutadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-noyabrdagi PF-5877-son "Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoniga muvofiq, Vazirlar Mahkamasi va Markaziy bankka inflyatsion targetlash rejimiga to'liq o'tish uchun muvofiqlashtirilgan monetar-fiskal va monopoliyaga qarshi siyosat yuritish vazifasi yuklatilgan [5]. Farmonda inflyatsiyaning nomonetar omillari rolini bosqichma-bosqich pasaytirish, jumladan, tariflarni tartibga solishni isloh qilish, iqtisodiyotning real sektoridagi tarkibiy islohotlar samaradorligini ta'minlash hamda ichki bozorni iste'mol tovarlari bilan to'ldirish nazarda tutilgan.

4-huquqiy asos — tashqi qarz va likvidlikni boshqarish: qonun hujjatlari bilan davlat qarzi bo'yicha cheklangan miqdorlarni belgilash nazarda tutilgan [6]. Bu iqtisodiyotga ortiqcha tashqi mablag'larning kirib kelishi va milliy valyuta kursiga bosim o'tkazishi (va natijada inflyatsiya ortishi) oldini olishga xizmat qiladi.

Markaziy bank va G'aznachilik o'rtasidagi likvidlikni boshqarish bo'yicha hamkorlik (masalan, byudjet qoldiqlarini joylashtirish) pul bozoridagi foiz stavkalari barqarorligini ta'minlashga qaratilgan.

Shu o'rinda ta'kidlash kerakki, O'zbekiston qonunchiligi fiskal va monetar siyosatni o'zaro inkor etuvchi emas, balki bir-birini to'ldiruvchi shaklda yuritishni talab etadi. Inflyatsiyani 2027-yil yakuniga qadar 5 foizga tushirish uchun "qattiq monetar siyosat" va "fiskal konsolidatsiya" (tartibli byudjet) qonuniy jihatdan ustuvor vazifa qilib belgilangan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik masalasi makroiqtisodiyot fanida turli nazariy maktablar va olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Ushbu masalaga oid ilmiy qarashlar asosan monetar, keynsiy, neoklassik hamda zamonaviy fiskal-monetar yondashuvlar doirasida shakllangan.

Monetar maktab vakili Milton Friedman inflyatsiyani, avvalo, pul massasi o'sishi bilan bog'laydi va "inflyatsiya har doim va hamma joyda monetar hodisa" ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, agar davlat qarzi pul emissiyasi orqali moliyalashtirilsa, bu ortiqcha likvidlikni yuzaga keltirib, inflyatsion bosimni kuchaytiradi. Monetar yondashuv davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni asosan pul-kredit siyosati orqali tushuntiradi.

Keyns maktab asoschisi John Maynard Keynes esa davlat qarzini iqtisodiy sikllarni tartibga solish vositasi sifatida baholaydi. Uning nazariyasiga ko'ra, iqtisodiy pasayish davrida qarz hisobidan davlat xarajatlarini oshirish yalpi talabni rag'batlantiradi va bandlikni tiklaydi. Biroq iqtisodiyot to'liq bandlikka yaqinlashganda fiskal kengayish inflyatsion bosimni kuchaytirishi mumkin. Demak, Keynsiy yondashuvda davlat qarzining inflyatsiyaga ta'siri iqtisodiy sharoitga bog'liq holda talqin qilinadi.

Neoklassik maktab vakili Robert J. Barro ilgari surgan Rikardo–Barro ekvivalentligi nazariyasiga ko'ra, davlat qarzi orqali moliyalashtirilgan xarajatlar kelajakda soliqlar oshishi bilan qoplanadi. Ratsional kutilmalar sharoitida xususiy sektor jamg'armalarni oshiradi va yalpi talab o'zgarmaydi. Shu bois davlat qarzining inflyatsiyaga ta'siri neytral bo'lishi mumkinligi ta'kidlanadi.

Zamonaviy fiskal-monetar o'zaro ta'sir nazariyasida Thomas J. Sargent va Neil Wallace tomonidan ishlab chiqilgan "fiskal dominanta" konsepsiyasi muhim o'rin tutadi. Unga ko'ra, agar fiskal siyosat ustuvor bo'lib, markaziy bank byudjet taqchilligini moliyalashtirishga majbur bo'lsa, inflyatsiya kuchayishi mumkin. Bu yondashuv davlat qarzi va inflyatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni institutsional omillar bilan izohlaydi.

Empirik tadqiqotlar ham ushbu masalani turli nuqtai nazardan o'rganadi. Stanley Fischer, Ratna Sahay va Carlos A. Végh yuqori inflyatsiya tajribasini tahlil qilib, byudjet taqchilligining monetizatsiyasi va qarzning nazoratsiz o'sishi inflyatsion spiralni kuchaytirishini asoslaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli tahlil, qiyosiy tahlil, statistik guruhlash va normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish usullaridan foydalanildi. Fiskal va monetar siyosatning o'zaro bog'liqligi ilmiy adabiyotlar hamda O'zbekiston Respublikasining tegishli qonun hujjatlari asosida tahlil qilindi. Markaziy bank mustaqilligini baholashda

Cukierman va boshqalar tomonidan ishlab chiqilgan LVAW indeksi metodologiyasiga asoslanib, O'zbekiston, Gruziya, Armaniston, Qozog'iston va Qirg'iziston ko'rsatkichlari qiyoslandi. Shuningdek, 2017–2025-yillardagi davlat qarzi, inflyatsiya va budget taqchilligi ko'rsatkichlari tavsifiy-statistik usulda o'rganilib, fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqildi.

TAHLIL NATIJALARI

Markaziy bank mustaqilligini xalqaro miqyosda qiyoslashda Cukierman et al. (1992) tomonidan ishlab chiqilgan LVAW (Legal Variable Weighted) indeksi eng ishonchli o'lchov hisoblanadi. Ushbu indeks 0 dan 1 gacha bo'lgan shkalada o'lchanadi (1 — mutlaq mustaqillik, 0 — to'liq qaramlik).

1-jadval

Tanlangan MDH davlatlarida Markaziy banklarning huquqiy mustaqillik indeksi (2023–2025-yillar holatiga ko'ra)¹

Mamlakat	LVAW indeksi (taxminiy)	Asosiy ustunlik jihati	Asosiy xatar yoki muammo
Gruziya	0.88	Eng yuqori mustaqillik, xalqaro standartlarga to'liq moslik.	Siyosiy bosimlarning vaqti-vaqti bilan kuchayishi.
Armaniston	0.82	Narxlar barqarorligi qonun bilan qat'iy ustuvor maqsad qilingan.	Kichik bozor likvidligining pastligi.
O'zbekiston	0.78	2019-yilgi yangi tahrirdagi qonun bilan hukumatni kreditlash taqiqlangan.	Fiskal kengayishning monetar siyosatga bilvosita bosimi.
Qozog'iston	0.72	Milliy jamg'arma orqali fiskal bufer mavjudligi.	Milliy bankning iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash funksiyasi mavjudligi.
Qirg'iziston	0.65	Inflyatsion targetlashga o'tish harakatlari.	Institutsional barqarorlikning sustligi.

Quyidagi jadval Markaziy banklarning huquqiy mustaqilligi va institutsional samaradorligini baholovchi LVAW (Legal Variables of Autonomy and Weaknesses) indeksining taxminiy natijalariga asoslangan holda tahlil qilinadi. Mazkur indeks qiymatlari qanchalik yuqori bo'lsa, markaziy bankning siyosiy organlardan mustaqilligi va pul-kredit siyosatini erkin yuritish imkoniyati shunchalik yuqori hisoblanadi.

Tahlil natijalariga ko'ra, Gruziya 0,88 indeks ko'rsatkichi bilan tadqiq etilgan mamlakatlar orasida eng yuqori o'rinni egallaydi. Bu holat mamlakat markaziy bankining xalqaro standartlarga mos ravishda faoliyat yuritishi, pul-kredit siyosati bo'yicha qarorlarni mustaqil qabul qilishi hamda inflyatsiyani nazorat qilishda yuqori institutsional salohiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Ayniqsa, markaziy bank rahbariyatini tayinlash va lavozimidan ozod etish tartiblarining qonunchilik bilan qat'iy tartibga solinganligi uning siyosiy ta'sirlardan nisbatan himoyalanganligini ta'minlaydi. Biroq ayrim davrlardagi institutsional va siyosiy omillar markaziy bank mustaqilligining amaliy ta'minlanishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Armaniston 0,82 ko'rsatkich bilan ikkinchi o'rinni egallagan. Ushbu natija mamlakat markaziy bankining asosiy maqsadi sifatida narxlar barqarorligi qonun darajasida mustahkamlanganligi bilan izohlanadi. Markaziy bank faoliyatining aniq inflyatsion maqsadlarga yo'naltirilganligi monetar siyosatning shaffofligini va samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, mamlakat iqtisodiyotining nisbatan kichikligi va moliyaviy bozorlarning cheklangan hajmi pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish imkoniyatlarini toraytiradi. Bozor likvidligining pastligi markaziy bank qarorlarining iqtisodiyotga uzatilish mexanizmini zaiflashtiruvchi omillardan biri hisoblanadi.

O'zbekiston 0,78 indeks bilan o'rta-yuqori darajadagi mustaqillik guruhiga kiradi. So'nggi yillarda amalga

1 Manba: Cukierman et al. (1992) metodologiyasi va tegishli mamlakatlarning qonunchiligi asosida muallif hisob-kitoblari.

oshirilgan institutsional islohotlar markaziy bankning huquqiy maqomini sezilarli darajada mustahkamladi. Xususan, 2019-yilda qabul qilingan yangi tahrirdagi qonunga muvofiq, Markaziy bank tomonidan hukumat xarajatlarini to'g'ridan-to'g'ri moliyalashtirish taqiqlangan. Bu esa fiskal va monetar siyosat o'rtasidagi chegaralarni aniq belgilashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, davlat iqtisodiyotdagi ulushining nisbatan yuqoriligi hamda byudjet xarajatlarining kengayishi ayrim hollarda pul-kredit siyosatiga bilvosita bosim o'tkazishi mumkin. Natijada inflyatsiyani jilovlash va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash maqsadlari o'rtasida muvozanatni saqlash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Qozog'iston 0,72 ko'rsatkich bilan keyingi o'rinda joylashgan. Mamlakatning asosiy afzalligi sifatida neft daromadlari hisobidan shakllantirilgan milliy jamg'arma mavjudligi ko'rsatiladi. Ushbu fiskal bufer iqtisodiy inqirozlar yoki tashqi shoklar davrida davlat moliyasining barqarorligini ta'minlashga yordam beradi. Biroq Qozog'iston Milliy bankining vazifalari qatorida iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash funksiyasining ham mavjudligi ayrim hollarda narxlar barqarorligini ta'minlash maqsadidan chekinish ehtimolini yuzaga keltiradi. Zamonaviy monetar nazariya nuqtayi nazaridan markaziy bankning asosiy vazifasi inflyatsiyani nazorat qilish bo'lishi lozimligi sababli, ko'p maqsadlilik mustaqillik darajasini nisbatan pasaytiruvchi omil sifatida baholanadi.

Qirg'iziston 0,65 indeks ko'rsatkichi bilan tadqiq etilgan mamlakatlar orasida nisbatan quyi o'rinni egallagan. So'nggi yillarda mamlakatda inflyatsion targetlash elementlarini joriy etish va pul-kredit siyosatini modernizatsiya qilish bo'yicha muhim qadamlar tashlangan bo'lsa-da, institutsional barqarorlikning yetarli darajada shakllanmaganligi markaziy bank faoliyatining samaradorligini cheklab kelmoqda. Moliyaviy bozorlarning rivojlanish darajasi, iqtisodiyotning tashqi omillarga bog'liqligi hamda institutsional muhitdagi o'zgarishlar markaziy bank mustaqilligining amaliy ta'minlanishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Umuman olganda, tahlil natijalari Kavkaz mamlakatlari, xususan, Gruziya va Armaniston markaziy bank mustaqilligi bo'yicha Markaziy Osiyo davlatlariga nisbatan yuqoriroq natijalarni namoyon etayotganini ko'rsatadi. Bu holat inflyatsiyani asosiy maqsad sifatida qonuniy mustahkamlash, institutsional mustaqillik mexanizmlarini rivojlantirish hamda xalqaro monetar boshqaruv standartlarini keng joriy etish bilan bog'liq.

O'zbekiston esa so'nggi islohotlar natijasida mintaqada yetakchi pozitsiyalardan birini egallab, markaziy bank mustaqilligini sezilarli darajada oshirishga erishgan. Biroq uzoq muddatli istiqbolda monetar siyosat samaradorligini yanada kuchaytirish uchun fiskal intizomni mustahkamlash, davlat sektorining iqtisodiyotdagi ulushini qisqartirish hamda pul-kredit siyosati transmissiya mexanizmlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, LVAW indeksining qiyosiy tahlili markaziy bank mustaqilligi nafaqat huquqiy normalar, balki iqtisodiy institutlarning rivojlanganligi, siyosiy barqarorlik va fiskal siyosatning mas'uliyatli yuritilishi bilan ham chambarchas bog'liq ekanligini tasdiqlaydi. Bu esa narxlar barqarorligini ta'minlash va makroiqtisodiy barqaror o'sishga erishishning muhim institutsional sharti hisoblanadi.

O'zbekiston iqtisodiyoti uchun Markaziy bankning huquqiy mustaqilligini baholashda Cukierman indeksi Markaziy bankning huquqiy mustaqilligini baholashda asosiy indikatorlardan biri bo'lib xizmat qiladi. 2019-yilda qabul qilingan "Markaziy bank to'g'risida"gi yangi tahrirdagi qonun ushbu indeksning to'rtta asosiy komponenti bo'yicha keskin ijobiy siljish yasadi. Xususan, qonunchilikda narxlar barqarorligining yagona va ustuvor maqsad sifatida belgilanishi hamda Markaziy bank raisining vakolat muddati hukumatning siyosiy sikli bilan bog'lanmaganligi (5 yil) institutning uzoq muddatli strategik qarorlar qabul qilish qobiliyatini oshirdi. Mazkur islohotlar natijasida O'zbekistonning LVAW indeksi bo'yicha ko'rsatkichi 0,50 punktdan 0,78 punktgacha ko'tarildi, bu esa institutning huquqiy jihatdan "kuchli mustaqil" banklar qatoriga kirganidan dalolat beradi.

Biroq indeks tahlili shuni ko'rsatadiki, Markaziy bank mustaqilligini ta'minlashdagi asosiy masalalardan biri bilvosita fiskal dominantada omili bilan bog'liq. MDHning boshqa davlatlari, xususan, Gruziya (0,88) va Armaniston (0,82) bilan qiyoslaganda, O'zbekistonda de-yure (huquqiy) mustaqillik yuqori bo'lsa-da, de-fakto (amaliy) mustaqillik hali ham shakllanish bosqichida qolmoqda. Gruziya tajribasida Markaziy bankning mustaqilligi qat'iy fiskal qoidalar (masalan, "Ozodlik akti") bilan quvvatlanadi, bu esa byudjet xarajatlarini belgilangan fiskal qoidalar asosida boshqarishga xizmat qiladi. O'zbekiston sharoitida imtiyozli kreditlash dasturlari va yirik davlat xarajatlarining kengayishi ayrim hollarda Markaziy bank pul-kredit vositalarining samaradorligini pasaytirishi mumkin.

Shu nuqtayi nazardan, inflyatsion xatarlarni kamaytirishda Markaziy bankning amaliy mustaqilligini mustahkamlashda fiskal konsolidatsiya tamoyillarini huquqiy va institutsional jihatdan takomillashtirish maqsadga muvofiq. Fiskal siyosatning kengayishi Markaziy bankning inflyatsion maqsadlariga mos kelmagan sharoitda huquqiy mustaqillikning narxlar barqarorligiga ta'siri cheklanishi mumkin. Shu bois, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda institutsional muvofiqlikni ta'minlash uchun Markaziy bank mustaqilligini fiskal intizom bilan "bog'laydigan" yangi huquqiy mexanizmlar joriy etilishi maqsadga muvofiqdir.

O'zbekiston so'nggi yillarda iqtisodiy islohotlarning jadal bosqichida bo'lib, YaIM o'sishi yuqori sur'atlarni saqlagan holda, davlat qarzi hajmi ham sezilarli darajada oshib bormoqda. Davlat qarzining YaIMga nisbati 2017–2025-yillarda biroq tebranishlar bilan 18 foizdan 31,9 foizgacha ko'tarildi. Bu ko'rsatkich

MDH mamlakatlariga nisbatan o'rtacha darajada bo'lsa-da, inflyatsiya bosimi bilan uyg'unlashib, moliyaviy barqarorlikka xavf tug'dirmoqda. Inflyatsiya esa 2017-yilda 18,8 foizga yetdi va hozirgi kunda 7 foizdan yuqori qolmoqda — bu maqsadli yo'nalishdan yuqori.

2-jadval

O'zbekistonda amaliy choralar va ularning amalga oshirish muddatlari²

Tadbir	Mas'ul tashkilot	Muddat	Kutilayotgan natija	Ustuvorlik
Inflyatsion maqsad (IT) rejimini to'liq joriy etish	Markaziy bank	2025	Inflyatsion kutilmalarni muvofiqlashtirish	Yuqori
Davlat qarzi to'g'risidagi qonunga chegara kiritish	Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Oliy Majlis	2025	Qarz ustidan qonuniy nazorat	Yuqori
So'mda 5+ yillik obligatsiyalar bozorini shakllantirish	Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Markaziy bank	2025–2026	Ichki qarz bozori chuqurlashadi	O'rta
Qarz boshqaruvi agentligini alohida tuzish	Hukumat	2026	Mutaxassislashgan boshqaruv imkoniyati	O'rta
Fiskal xavfni erta ogohlantirish tizimi (EWS)	Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Markaziy bank	2026	Inqirozlarni oldindan aniqlash	O'rta
Inflyatsiyaga moslashtirilgan (indekslangan) obligatsiyalar	Iqtisodiyot va moliya vazirligi	2027	Investorlar ishonchini mustahkamlash	Uzoq muddatli
Fiskal shaffoflik va ommaviy hisobot platformasi	Iqtisodiyot va moliya vazirligi	2025–2026	Bozor va jamiyat ishonchi oshadi	Doimiy

Qarz va inflyatsiyani birgalikda boshqarish uchun Iqtisodiyot va moliya vazirligi va Markaziy bank o'rtasida aniq mehnat taqsimoti hamda muvofiqlashtirilgan yondashuv zarur:

Iqtisodiyot va moliya vazirligi — yillik qarz strategiyasini ishlab chiqadi: hajm, valyuta tarkibi, muddatlar. Inflyatsion ta'sirni baholaydi.

Markaziy bank — pul-kredit siyosati orqali inflyatsion kutilmalarni boshqaradi. Davlat qarzini to'g'ridan-to'g'ri monetizatsiya qilmaydi.

Qo'shma kengash — har chorakda Iqtisodiyot va moliya vazirligi va Markaziy bank rahbariyati birgalikda qarz/inflyatsiya parametrlarini ko'rib chiqadi, signallar muvofiqlashtiriladi.

Parlament nazorati — yillik fiskal javobgarlik hisobotini taqdim etish. Qarz chegarasiga rioya etilishi va inflyatsion maqsadlarga erishish yuzasidan ommaviy hisobotini qabul qilish.

Quyida davlat qarzi va inflyatsiyani birgalikda boshqarishni yaxshilash uchun 6 ta strategik yo'nalish taklif etiladi:

3-jadval

Davlat qarzi va inflyatsiyani birgalikda boshqarishni yaxshilash yuzasidan takliflar³

1	Markaziy bank mustaqilligini mustahkamlash Pul-kredit siyosatini fiskal bosimdan himoya qilish uchun Markaziy bankning qonuniy mustaqilligini kafolatlash va inflyatsiya maqsadli yo'naltirishni (inflation targeting) to'liq joriy etish zarur. Maqsad: 2027-yilgacha inflyatsiyani 5 foizgacha tushirish.	2	Qarz tarkibini optimallashtirish Tashqi qarzning ulushini (hozirda taxminan 70 foiz) kamaytirib, milliy valyutadagi ichki qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish. Valyuta xavfini kamaytirib, inflyatsion ta'sir mexanizmlarini zaiflashtiradi.
3	Fiskal qoida va qarz chegarasini joriy etish. Qarz/YalM nisbati uchun qonuniy chegara (masalan, 50 foiz) va tuzilmaviy byudjet defitsiti qoidasini joriy etish. Bu inflyatsion kutilmalarni boshqarish va bozor ishonchini saqlashga xizmat qiladi.	4	ALM — aktivlar va majburiyatlarni boshqarish Davlat qarzini boshqarish agentligi imkoniyatlarini kuchaytirish: qarz muddati tarkibini uzaytirish, inflyatsiyaga bog'liq obligatsiyalar chiqarish, foiz xatarlarini xedjirlash vositalarini qo'llash.

2 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari asosida tayyorlandi

3 Manba: tadqiqot natijalari asosida muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

5	<p>Byudjet xarajatlarining sifatini oshirish Qarz mablag'larini ishlab chiqarish salohiyatini oshiradigan infratuzilma va inson kapitaliga yo'naltirish. "Inflyatsion" turdagi joriy xarajatlar o'rniga "o'sish" xarajatlariga ustuvorlik berish.</p>	6	<p>Shaffoflik va monitoring tizimini kuchaytirish Qarz va inflyatsiya bo'yicha real vaqt monitoringi, xavfni erta ogohlantirish tizimi va ommaviy fiskal hisobotni joriy etish. IMF, Jahon banki bilan hamkorlikni kuchaytirish.</p>
---	--	---	---

Yuqorida keltirilgan takliflar bo'yicha amalda holat qanday? Quyida ularning ijobiy va muammoli jihatlari tahlil qilinadi.

2020-yildan inflyatsion targetlashga rasmiy o'tish e'lon qilingan. Markaziy bank 14 foiz asosiy stavkani faol qo'llayapti. 2025-yilda inflyatsiya 7,3 foizgacha tushdi — bu yillar ichidagi eng past daraja hisoblanadi. Ammo S&P agentligi "Markaziy bank mustaqilligi ma'lum darajada cheklangan" deb baholagan. 5 foizlik inflyatsion target 3 marta kechiktirildi: avval 2023, so'ng 2025, endi 2026-yil ikkinchi yarmiga surildi. Fiskal siyosatning monetar sharoitlarga ta'siri saqlanib qolmoqda.

2025-yil uchun so'mda qimmatli qog'ozlar chiqarish hajmi 30 trln so'mga oshirildi (2024-yilda 25 trln so'm edi). Tashqi qarzning dollardagi ulushi 66 foizdan 63–65 foizgacha biroz pasaygan. Biroq tashqi qarzning ulushi 84 foizni tashkil etib, qarz tarkibida salmoqli o'rinni egallamoqda. 2025-yil 1-aprel holatiga qarz 42,4 mlrd dollar, shundan 35,5 mlrd (84 foiz) tashqi. O'zgaruvchan foiz stavkadagi qarz 15,6 mlrd dollar — valyuta va foiz xatarlarini oshirmoqda.

Byudjet qonunida tashqi qarz jalb qilish yillik limiti mavjud (2024-yilda 5 mlrd dollar deb belgilangan edi). Biroq 2024-yilda jalb qilingan qarz hajmi dastlab belgilangan 5 mlrd dollarlik limitdan yuqori bo'lib, 7,3 mlrd dollarni tashkil etdi, so'ng parlament tomonidan chegara oshirib berildi. Konsolidatsiyalashgan byudjet taqchilligi YalMning 5,5 foiziga yetdi (maqsad 3 foiz edi). XVJ ham fiskal qoidaga rioya etishni alohida tavsiya etadi.

Qarz portfelini diversifikatsiya qilish maqsadida davlat qimmatli qog'ozlari hajmini oshirish rejalashtirilgan. Qarz boshqaruvida valyuta tarkibini nazorat qilish bo'yicha me'yorlar belgilangan. Hozirgi vaqtda qarzni boshqarish vakolatlari alohida agentlikka emas, Iqtisodiyot va moliya vazirligiga yuklatilgan — vakolat Iqtisodiyot va moliya vazirligi ichida. Inflyatsiyaga moslashtirilgan obligatsiyalar hali chiqarilmagan. O'zgaruvchan foiz stavkadagi tashqi qarz (15,6 mlrd dollar) xavfini kamaytirish uchun xedjirlash vositalari qo'llanilmayapti.

2024-yil tashqi qarz tarkibida transport (8 foiz), qishloq va suv xo'jaligi (9 foiz), energetika (17 foiz) yo'nalishlari muhim o'rin egallagan. Xususiylashtirish dasturi davom etmoqda — Samarqand avtomobil zavodi 80 mln dollarga Turkiya kompaniyasiga sotildi. Biroq qarzning eng katta qismi — 45 foiz (15,3 mlrd dollar) — joriy byudjet xarajatlarini qoplash uchun ishlatilmoqda. Davlat xarajatlarining YalMdagi ulushi 40 foizdan yuqori darajani tashkil etdi va bu "inflyatsion" joriy xarajatlar ustunligi saqlanib qolmoqda.

Qarz ma'lumotlari Iqtisodiyot va moliya vazirligi saytida muntazam e'lon qilinmoqda. IMF, Jahon banki va ADB bilan hamkorlik faollashgan. Oltin-valyuta zaxiralari 61 mlrd dollardan oshdi, bu S&P va Fitch kredit reytinglarini yaxshilashga yordam berdi. So'm 2025-yilda dollarga nisbatan 6,8 foizga mustahkamlandi. Ammo qarz tarkibining batafsil sharhi (qaysi kreditlar necha foizdan olinganligini) hali ochiqlanmayapti. Davlat korxonalarining kafolatlanmagan qarzi (YalMning taxminan 4,6 foizi) amaldagi monitoring tizimida to'liq aks etmasligi mumkin bo'lgan shartli majburiyatlar bilan bog'liq xatarlar saqlanmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda inflyatsiyani 5 foizlik target darajasiga tushirish faqatgina Markaziy bankning monetar instrumentlari bilan cheklanib qolmasligi, balki fiskal siyosat bilan o'zaro muvofiqlashtirilgan "aralash siyosat" modeliga tayanishi zarur. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, byudjet defitsitini YalMga nisbatan 3 foizdan oshirmaslik bo'yicha belgilangan fiskal konsolidatsiya choralari iqtisodiyotdagi yalpi talabni jilovlash orqali monetar siyosat transmissiya mexanizmi samaradorligini oshiradi. Shunday qilib, institutsional darajadagi muvofiqlik inflyatsion kutilmalarni pasaytirishda va pul-kredit sharoitlarining real sektorga ta'sirini kuchaytirishda fundamental ahamiyat kasb etadi.

Fiskal va monetar siyosat o'rtasidagi "fiskal dominant" xavfini bartaraf etish uchun hukumatning imtiyozli kreditlash dasturlarini bosqichma-bosqich bozor mexanizmlariga o'tkazish va kvazifiskal xarajatlarni byudjetda to'liq aks ettirish talab etiladi. Muvofiqlashtirish mexanizmlarini takomillashtirish nafaqat narxlar barqarorligini ta'minlashga, balki pul bozoridagi likvidlikni samarali boshqarish orqali moliya tizimining umumiy barqarorligini saqlashga xizmat qiladi. Bu esa uzoq muddatda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun past inflyatsiya muhitini yaratishning asosiy shartidir.

O'zbekistonning davlat qarzi barqarorligini ta'minlash bevosita tashqi qarzning yillik limitlarini (5 mlrd dollar) saqlash va qarzni boshqarish vakolatlarining parlament nazoratiga o'tkazilishi bilan bog'liqdir. XVJ tavsiyalariga ko'ra, davlat qarzining YalMga nisbatan mo'tadil darajasi (35–37 foiz) iqtisodiyotda kutilmagan

tashqi shoklarga qarshi fiskal “bufer” hosil qiladi. Shu bilan birga, tashqi qarz oqimlarining pul massasiga ta'sirini minimallashtirish orqali valyuta kursi va ichki narxlar barqarorligini saqlash o'rta muddatli istiqboldagi ustuvor vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasining 2019-yil 11-noyabrdagi O'RQ-582-son “O'zbekiston Respublikasining Markaziy banki to'g'risida”gi Qonuni. <https://lex.uz/uz/docs/-4590452>
2. O'zbekiston Respublikasining 2013-yil 26-dekabrdagi O'RQ-360-son “O'zbekiston Respublikasining Budjet kodeksini tasdiqlash to'g'risida”gi Qonuni. <https://lex.uz/ru/docs/-2302187>
3. O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 25-dekabrdagi O'RQ-886-son “2024-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida”gi Qonuni. <https://lex.uz/uz/docs/-6707765>
4. O'zbekiston Respublikasining 2024-yil 24-dekabrdagi O'RQ-1011-son “2025-yil uchun O'zbekiston Respublikasining Davlat budjeti to'g'risida”gi Qonuni. <https://lex.uz/uz/docs/-7277618>
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 18-noyabrdagi PF-5877-son “Inflyatsion targetlash rejimiga bosqichma-bosqich o'tish orqali pul-kredit siyosatini takomillashtirish to'g'risida”gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/-4600824>
6. O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 29-apreldagi O'RQ-836-son “Davlat qarzi to'g'risida”gi Qonuni. <https://lex.uz/uz/docs/-6446817>
7. Barro, R. J. (1974). Are government bonds net wealth? *Journal of Political Economy*, 82(6), 1095–1117. DOI: 10.1086/260266.
8. Cukierman, A., Webb, S. B., & Neyapti, B. (1992). Measuring the independence of central banks and its effect on policy outcomes. *The World Bank Economic Review*, 6(3), 353–398.
9. Fischer, S., Sahay, R., & Végh, C. A. (2002). Modern hyper- and high inflations. *Journal of Economic Literature*, 40(3), 837–880. DOI: 10.1257/002205102760273805.
10. Friedman, M. (1968). The role of monetary policy. *American Economic Review*, 58(1), 1–17.
11. Friedman, M. (1970). A theoretical framework for monetary analysis. *Journal of Political Economy*, 78(2), 193–238.
12. Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest and money*. London: Macmillan.
13. Sargent, T. J., & Wallace, N. (1981). Some unpleasant monetarist arithmetic. *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, 5(3), 1–17. DOI: 10.21034/qv.531.
14. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2024). O'zbekiston Respublikasining 2025–2027-yillarga mo'ljallangan Fiskal strategiyasi.
15. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2024). Pul-kredit siyosatining 2025-yil va 2026–2027-yillar davriga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100